

BÁNYAMUNKÁS

A BÁNYA-, ENERGIA- ÉS IPARI DOLGOZÓK SZAKSZERVEZETÉNEK LAPJA - ALAPÍTVÁ 1913-BAN

J Ó S Z E R E N C S É T !

125 éves a „Jó szerencsét” köszöntés

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE) 1894-április 7-ei Selmezbányán megtartott felolvasással összekötött választmányi ülésének jegyzőkönyve (11. napirendi pont) az alábbiakat tartalmazta: „Árkossy Béla a bányásköszöntésre vonatkozó ama kérdését, hogy a német „Glück auf” köszöntést a legmagyarosabban mi módon lehetne kifejezni. Többek hozzászólása után Péch Antal tiszteletbeli tag a „Jó szerencsét” köszöntésformát tartva a legmagyarosabban hangzónak, azt ajánlja elfogadtatásra, általánosan elfogadtatik”. Megjelent a BKL XXII. évfolyam 8. számában, p: 115).

Az ötven éves megemlékezésre a háborús események miatt nem került sor. A BKL Bányászat 127.évfolyam 2. számában (p: 181 – 182) jelent meg Faller Jenő írása „Ötven éves a magyar bányásköszöntés” címen.

Két kiemelés a cikkből:

„...A háborús világesemények szédítő forgatagában lehet, hogy időszerűtlen megemlékezni egy látszólag jelentéktelen évfordulóról, nekünk, magyar bányászoknak azonban fontos – sőt mostani nyomorult vergődésünkben talán hatványozottan fontos – följegyezni, hogy a hivatalos köszöntésünk a Jó szerencsét ötven éves”.

...köszöntésből öntudatos büszke hittel csendül ki ma is, hogy bármi történjen a földön vagy a föld alatt, a magyar bányász bátran s igaz szívvel állja az eljövendő, további megpróbáltatásokat.”

1994 elején e sorok írója javaslatot terjesztett elő a Bányai Dolgozók Szakszervezet (BDSZ) és az OMBKE elnöke felé, hogy a centenáriumon tartsunk emlékülést a várpalotai Jó szerencsét Művelődési Központban. A

javaslatot mindkét elnök örömmel fogadta és megbízta a javaslattevőt a szervezéssel.

1994. április 7-én zsúfolásig megtelt a várpalotai Jó szerencsét Művelődési Központ színházterme. A Bányászhimnusz elhangzása után a Várpalotai Bányász Kórus (karnagy: Balázs Klára) műsora hangzott el.

A megnyitót Schalkhammer Antal a BDSZ elnöke, az ünnepi előadást Molnár László a Központi Bányászati Múzeum igazgatója, - a zárszót dr. Tóth István az OMBKE elnöke tartotta, akik már sajnos nincsenek közöttünk.

Az ünnepségen köszöntőt mondott: Leszkovszki Tibor (Várpalota polgármestere) dr. Szűcs István (IKM), dr. Faller Gusztáv (MTA), dr. Brezsnaynszki Károly (MFT), dr. Szarka László (MGE), Németh György (MBSZ).

Ezt követően a résztvevők az emléktáblához vonultak (a bronz dombormű alkotója Bóna Kovács Károly (1897-1970) bányáskötődési szobrász és festőművész.), ahol a javaslattevő mondott beszédet és vállalta, hogy minden évben szakmai előadással is emlékezzünk meg az évfordulóról, majd koszorúzásra és állófogadásra került sor.

2019. április 5-én a várpalotai Jó szerencsét Művelődési Házban került sor a 125. évfordulóra. Az emlékülés a SziJ teremben került megtartásra, de olyan nagy érdeklődés mellett, hogy nemcsak a terembe kellett újabb két sor széket betenni, de meg kellett nyitni egy újabb termet, hogy mindenki el tudjon helyezkedni. A forgatókönyv olyan volt, mint az eddigi tizennégy emlékülésen, a rendezvény szervezési tennivalóit, a moderátori feladatokkal együtt, egy kivételével /2017/ e sorok írója látta el.

A Bányászhimnusz elhangzása után a Faller Jenő Szakközépiskola és Kollégium tanulóinak (felkészítő tanárok: Reif Mónika és Sándor Zsuzsa) színvonalas „bányász” műsora után az emlékülés moderátora, dr. Horn János köszöntötte a megjelenteket - köszönve a meghívás elfogadását - név szerint is:

Dr. Hatala Pált, az OMBKE elnökét. Rabi Ferencet, a BDSZ elnökét. Dr. Vajda Viktóriát, a Veszprém Megyei Kormányhivatal főigazgatóját. Vörösmarty Évát, a Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlésének alelnökét. Katona Csabát, Várpalota alpolgármesterét. Dr. Fancsik Tamást, a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat elnökét. Dr. Szűcs Pétert, a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kar dékánját. Dr. Horváth Miklóst, a Dunaújvárosi Egyetem Műszaki Intézet igazgatóját. Szakál Tamást, a Magyar Bányászati Szövetség elnökét. Zelei Gábert, a Magyar Geofizikusok Egyesület alelnökét, a Magyarhoni Földtani Társulat elnöke nevében is. Csővári Zsófia Rékát, a Thury Vár Nonprofit Kft igazgatóját. Kedves Albertet, a Faller Jenő Szakközépiskola és Kollégium tagintézmény felelős helyettesét. László Zoltánt, a Vasas Szakszervezet alelnökét. Kalász Sándort, a MOL Bányász alelnökét. Glevitzky Istvánt, a Dorogi Szénmedence Kultúrájáért Alapítvány elnökét (DSZKA), és dr. Káldi Zoltán bányakapitányt, a Veszprém Megyei Kormány hivatal főosztályvezetőjét.

Ezt követően került sor dr. Fancsik Tamásnak a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat elnökének szakmai előadására, melynek összefoglalását alábbiakban közöljük.

(Folytatás a 2. oldalon)

„A szakszervezet meghozta a szabadságot!”

Nem mai keletű gyakorlat, hogy különböző országokban, hasonló célokkal működő szervezetek vezető testületei találkoznak, és kicserélik tapasztalataikat. Mindig hasznosak ezek a megbeszélések, hiszen ha valahol egy módszer bevált, érdemes megpróbálkozni vele otthon is.

Mindezt azért bocsátottam előre, mert a BDSZ elnöksége szakmai tanácskozáson vett részt Szófiában, a bolgár bányászszakszervezet meghívásának eleget téve. A két szakmai szakszervezet kapcsolata hagyományosan jó, a kétoldalú konzultációk sem ritkák, ennek egyik állomása volt a mostani.

Vladimir Topalov elnök azzal kezdte tájékoztatóját, hogy bejelentette: a magyar gyakorlatnak megfelelően, úgy kívánják kialakítani a bányásznyugdíjasok szervezetét, ahogy azt a BDSZ teszi, tehát nyugdíjas bizottságot kívánnak létrehozni a magyar modell alapján.

Majd ismertette a jelenlevőkkel, hogy Bulgáriában, összesen 67 szakszervezet működik. A PODKREPA, mint konföderáció 28 szakmai tagszervezetet és 32 regionális szakszervezetet tömörít. A szakszervezetek függőleges és vízszintes struktúrában működnek. A függőleges struktúra szakmai (bányász, vegyész, könnyűipar, stb.) a vízszintes a regionális. E két rendszer lefedi egész Bulgáriát. Elmondható, hogy egy tagot két struktúra is képvisel. Tehát kettős védelem áll a szakszervezeti tag mögött. A felmerülő probléma milyenségétől függően reagál az egyik, vagy a másik szakszervezet.

Az érdekvédelem példaként hozta fel az elnök, hogy a kormány törvénytervezetben azt javasolta (mivel az ERM II. zóna előtt állnak), hogy azt a törvényt, amely kimondja, hogy az 51%-ban állami tulajdonú céget nem lehet privatizálni a kormány engedélye nélkül, töröljék el. Három nap alatt lezavarták volna, s a szakszervezetnek 24 óra állt csupán a rendelkezésére, hogy megszervezze a tiltakozást. A kormány végül, ideiglenesen visszatáncolt a felterjesztést illetően és vitára bocsátotta a törvénytervezetet, de így is nagyon rövid a határidő. Ám ahogy mondják: aki fél a medvétől, ne menjen az erdőbe. Állunk elébe! Én optimista vagyok e téren – mondta az elnök.

Bulgáriában az energia több mint 50%-át a szénbányászatból nyerik. Az ágazatban dolgozók 68%-a szakszervezeti tag. Ez a szervezethez meggyorsítja a mozgósítást, ha szükséges. Erőt tudnak felmutatni, s egyésgesen eredményt érnek el.

Egy másik kezdeményezésük is van, ami figyelemre méltó: képviselőjelöltet indítottak az EU parlamenti választáson. Nem politika párt képviselőjében, hanem függetlenként. Az egész politikai vihar a vállukra szakadt, de kiderült, hogy nem annyira féltelmes, talpon tudtak maradni. Ugyan nem nyertek, de büszkéek arra, hogy megtették ezt a lépést. Mert, ha most nem is sikerült, legközelebb megint megpróbálják és még nagyobb esélyeik lesznek. Ettől reszketnek a politikusok. Ők semmiképpen nem akarják ezt, csakis a politikai rendszeren keresztül képzelik el, hogy bárki is helyzetbe kerüljön, hatalomhoz jusson. Ők azonban tudják, hogy ha nem képeznek ellensúlyt, akkor a politikusok előbb-utóbb az emberek ellen fordulnak, azzal a kártekonny tevékenységgel, amit végeznek. A dolog konklúziója: ajánlják nekünk is, hogy próbáljuk ki. Nem annyira féltelmes, mint amilyenek elsőre látszik. Az nem olyan nagy baj, ha veszít az ember. Észlelhető tanulság, hogy mások még jobban félnek attól, hogy az ő térfelükre jutva, szavazatokat vesznek el tőlük. Nem könnyű, de érdemes mindent megtenni azért, hogy az embereknek alternatívát mutassanak, hogy lássák: sokkal nagyobb a hasznos választék, mint ahogyan azt el akarják velük hitetni. Hogy a jelöltjeik mennyire felkészültek, s milyen eredményt képesek elérni, az egy dolog. A lényeg, hogy újra és újra megpróbálják, s jelezzék folyamatosan, hogy itt vannak, készek vannak a megmérettetésre. És akkor sikerül áttörni a falat.

Most először indítottak képviselőjelöltet. Természetesen nem láthatták át ennek a különböző buktatóit. De a következő alkalommal már felkészültebbek lesznek ezekre, s ez garantálhatja, hogy még jobb eredményt érjenek el.

Annak szemléltetéséeként, hogy bár a jelöltjük nem lett parlamenti képviselő, de mégis milyen sikert könyvelhetnek el, Topalov elmondta, hogy a bolgár környezetvédők jelöltje már most kevesebb szavazatot kapott, mint az övek. Persze, ami Európában látható e téren, az nincs összhangban azzal, ami Bulgáriában van. A bolgár környezetvédők nem európai környezetvédők. A mentalitásuk is egészen más, mint Nyugat-Európában. A bolgár környezetvédő azt mondja: adjál kétfélemilliót és nem lesz gond. - Nem akarom tehát túldimenzionálni az elért eredményünket, viszont arra mindenképpen jó volt, hogy felmérjük, ezúton is, a szakszervezetek támogatottságát, s e tekintetben a helyzet biztató.

Egy rövid vezércikkben, semmiképpen sem adható vissza egy találkozó minden részlete, s főleg nem modellezhető az eredményessége. Ennek az egyenlegét, a testületek vonják meg.

Az viszont tény, hogy hasznos gyakorlatokat tudunk bemutatni egymásnak, s a kölcsönös segítség mindenképpen szakszervezeteink hasznára válik.

Befejezésésképpen ideidézem a Podkrepa elnökének szavait.

„Nem régen volt konföderációnk X. kongresszusa, amely egybeesik megalakulásunk XXX. évfordulójával. Kongresszusunk jelmondata: a szakszervezet meghozta a szabadságot!

Ez arra utal, hogy a Podkrepa a rendszerváltás előtti időszakban alakult. Nagy szerepet játszott Bulgária gazdasági társadalmi átalakulásában, ma is így van, s a jövőben sem lesz másképp.

Harcolunk, küzdünk a munkavállalók érdekeinek érvényesítéséért és védelméért, mint a többi szakszervezet, szerte a világon. Ez a dolgunk.”

Hámori István Péter

125 éves a „Jó szerencsét” köszöntés

(Folytatás az 1. oldalról)

Az előadás, amely a „Szénhidrogén kutatás, termelés kérdései” címet viseli, a hazai kőolaj- és földgázigények kielégítésének lehetőségeit vázolja fel, érintve a globális szükségletet, a Magyarországon már felfedezett és még várható szénhidrogén mennyiségeket, az elterjedt kutatási módszereket, a

Derecskei-árok területén gyenge áteresztőképességű homokkővekből jelenleg is folyik nem hagyományos technológiával való kitermelés, de az eddig kitermelt gáz csekély mennyisége, (45 millió m3) azt mutatja, hogy további jelentős beruházásokra, technológiai fejlesztésekre van szükség a kihozatal növelésére. Szén-dioxid földgáz vagyunk

földgáz kinyerésére is esély mutatkozik, ha sikerrel járnak az ezt megcélzó, extrém magas lokális nyomást és hőmérsékletet alkalmazó technológiai fejlesztések.

A sikeres kutatáshoz és az újonnan felfedezett előfordulások kitermeléséhez biztosítanak alapot a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat adat- és információs szolgáltatásai, és a hazai koncessziós

köszöntésnek történelme van, hiszen az ókori rómaiak fohászzkodásához kötődik, akik a szerencséhez, a hasznoshoz, a jóhoz fordultak segítségkérésrel. Majd a Németalföldről, a Rajna vidékéről a Felvidékre hívott német bányászok hozták vissza a köszöntést a „Glück Auf-al. 1879-ben a magyar bányáipar első hős korszakában döntöttek úgy elődeink, hogy

kitermelési lehetőségek fejlődését és a kutatási területekkel való lefedettségét.

Globális kitekintés alapján az energiaigény az energiafogyasztással együtt világszerte növekszik, a fejlett országokban a technológiai fejlesztésekkel elérhető energiahatékonyság növekedés ezt ellensúlyozza. A kőolaj felhasználása stagnál, a földgáz és a megújuló felhasználása növekszik. A technológia

jelentős, melyet az élelmiszeripar hasznosít.

Folyamatosan termelt szénhidrogén-vagyunk pótlására, a készletek növelésére szükség van a kutatási módszerek, koncepciók, és a termelési technológiák folyamatos fejlesztésére. Magyarország területének kutató mélyfúrásokkal és geofizikai mérésekkel való lefedettsége általában jónak mondható, de vannak gyengén megkutatott

pályáztatási rendszer. A közeljövőben is várható új kutatási területek pályázati kiírása.

A szakmai előadás után a moderátor váratlan bejelentést tett az emlékbeszéd és koszorúzás előtt. Javaslatára a BDSZ által alapított Bányász Kultúráért Alapítvány (BKA), az OMBKE és a DSZKA a mai emlékülésre egy ezüsttel bevont bronz kitűzött készítettet melyen az alább

magyar köszöntésre van szükség és hosszas vita után elhatározták, 1894. április 7-én, vagyis 125 éve a Selmechányán tartott OMBKE választmányi ülésen, hogy a Péch Antal által fordított „Jó szerencsét” lesz az általános magyar köszöntés.

A bányász-kohász-köszöntésre büszkék vagyunk, mert az üdvözlő szavak mögött ott van a bányászgondolkodás, a bányász kohézió, a kitartó munkavégzés, az

fejlődése gyorsabb az igények növekedésénél, ami 2012 óta a kőolaj- és földgázárak csökkenésében is megmutatkozik.

A hazai primerenergia felhasználásban a földgáz 32%-al, a kőolaj 28%-al részesül, a földgáz 80%-át, a kőolaj csaknem 90%-át importból fedezzük. A szükségletek biztosításában jelentős szerepe van a hazai vezetékrendszereknek, és a külföld felé kiépített kapcsolódási pontoknak.

A hazai éves termelés jelenleg 0,8 millió m3 kőolaj és 2 milliárd m3 földgáz, szerepe jelentős az ország energiaellátásában. A kutatás és a technológiai fejlesztések jó esélyt adnak a kitermelés szinten tartására, új előfordulások felfedezésére. A következő 25-30 évben 35-70 millió m3 kőolaj egyenértékű hagyományos és 100 millió m3 kőolaj egyenértékű nem hagyományos technológiával kitermelhető szénhidrogén felfedezésére van esély. A Makói- és a

medencei-árok területén gyenge áteresztőképességű homokkővekből jelenleg is folyik nem hagyományos technológiával való kitermelés, de az eddig kitermelt gáz csekély mennyisége, (45 millió m3) azt mutatja, hogy további jelentős beruházásokra, technológiai fejlesztésekre van szükség a kihozatal növelésére. Szén-dioxid földgáz vagyunk

A nem hagyományos szénhidrogén előfordulások kutatásában és jövőbeni kitermelésében Magyarországnak több mélymedence területen is vannak lehetőségei. Technológiai fejlesztésekkel palaolaj/palagáz lehet kitermelhető a zalai Kösseni Márgából, a Dél-alföldi jura márgákból, az Észak-magyarországi Paleogén-medence oligocén agyagmárgáiból. A Nyírség, a Békési-medence, a Zalai- és Dráva-medence is perspektivikus a rossz áteresztőképességű homokkővekből nyerhető földgáz tekintetében. Az éretlen szénhidrogén anyakőzetekből való olaj és

szerepel: bányászkalapácon a 125-ös szám, körben 1894 Jó szerencsét Selmechánya. Ezt minden jelenlévő megkapta.

A dombormű előtt az emlékbeszédet

egymásra figyelés szükségessége.

Ott vannak a széncsaták hősei, a fűró kutaknál dolgozók erőfeszítései, érc-, ásvány- és adalékanyagok teljesítményei, a kohászok izzadságcséppjei, a

Rabi Ferenc, a BDSZ elnöke tartotta. (Beszédét teljes terjedelmében közöljük! – a szerk.)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Kedves Ünneplők, Bányász Kollégák, Barátain!

Napjainkban, amikor elhangzik a bányásköszöntés, a Jó szerencsét!, sokan felkapják a fejüket, nem értik, hogy mit jelent és nem tudják kapcsolni a bányászokhoz, a kohászokhoz és az erdészekhez. Persze vannak olyanok - elsősorban az idősebb korosztályból -, akik elmosolyodnak, hiszen már az iskolában is így kellett köszönniük, vagy azért, mert hosszú idő után újra hallják a korábban megszokott üdvözlési formát és azonnal válaszolnak: Jó szerencsét! A

földtudomány képviselői, a kutatók, az egyetemi oktatók.

A bányászok minden nemzetgazdaságban vállalkoznak, hogy a veszélyekkel szembenézve, sokszor a természet ellenállását, kiszámíthatatlanságát is legyőzik és biztosítják az emberi életminőséghez, a jóléthez az ásványi nyersanyagokat. Ez a munka nem engedte – legyen az föld alatt, vagy a felszínen -, hogy bárki hibázzon, hogy a másik rovására jusson előnyhöz, nem engedi meg, hogy az egyéni megfontolások tragédiákhoz vezessenek. Ebből fakad az a szolidaritás, amely közösségekben, csapatban gondolkodik.

A mai ünnepségünk is így tisztelet a bányásznak, a kohásznak és az erdésznek.

Tisztelet azoknak, akik a legtöbbet adták, az életüket áldozták a bányaművelés során és tisztelet azoknak, akik millió tonna számra hozták a felszínre, vagy bányászták ki onnan a megélhetésünkhöz szükséges nyersanyagokat.

Így volt ez itt Várpalotán is, ahol 1876-tól 66.886.800 tonna szenet bányásztak ki. A kultúrára, a sportra, a közösségi életre, az egyházakra is támogatólag figyeltek a bányászok. A művelődési házról, ahol most vagyunk, a múlt évben emlékeztünk meg, építésének 60. évfordulóján. Ez a csodálatos bronz dombormű 1933-ban készült Bóna Kovács Károly alkotása. Ismerte a bányászokat, hiszen Salgótarjánban, Baglyasalján született és rajzai, alkotásai visszatükrözik a bányásmunka nehézségeit. Hálások vagyunk Várpalota város önkormányzatának, hogy biztosítja ünnepségeink lebonyolítását, s köszönjük a bányász nyugdíjasoknak, bányász hagyományörzőknek, művészeti csoportoknak biztosított feltételeket az intézményben. Reméljük, ez a jövőben is így marad!

Mint minden eredményes munkának kell, hogy legyen szervezője, mozgatója, elkötelezett támogatója. Dr. Horn János kollégámnak itt szeretnék köszönetet mondani a 25 éves munkájáért, azért, hogy megteremtí a feltételeit a köszöntés méltó ünneplésének.

Természetesen kérdésként adódik, hogy az iparág jelenlegi helyzetében meddig marad fenn a köszöntésünk? Ez függ az iparágunk biztosított jövőképtől, a szabályozóktól és hogy kap-e a bányászat lehetőséget innovációra, beruházásra, modernizációra. A szakmai tudás jelenleg még megvan, akik az iparágban dolgoznak, annyit várnak, hogy értéke, érdeme alapján ítéljék meg a munkájukat. A bányász nyugdíjasok ugyanezt várják korábbi teljesítményeik alapján. Ők azok, akik mai is nyugdíjas közösségekben, együttesen őrzik hagyományainkat és a mai napon is az ország minden pontjáról érkeznek ünnepségünkre.

A 125 éves köszöntés kapcsán kíváncsi vagyok, hogy maradjon meg a bányászokra jellemző szolidaritás, és bizonyítani tudjuk, hogy közös akarattal, egységes gondolkodással és felelősségteljes hozzáállással a jövőben is fennmarad köszöntésünk a „Jó szerencsét!”

Az emlékbeszéd elhangzása után a Bányáshimnusz harangjátéka alatt koszorúzott a névszerinti köszöntésben szereplő tizenöt szervezet. A Veszprémi Bányász Nyugdíjas Szakszervezeti Szövetség. Az OMBKE Veszprém Megyei Szervezete. Az OMBKE tatabányai szervezete. A várapalotai Bányász Hagományok Ápolásáért Egyesület. A várapalotai Bányász Nyugdíjas Szakszervezet. A várapalotai Bányász Klub. A Rákóczi Telepi Baráti Kör. Bóna Kovács Károly fia (testvére betegség miatt maradt távol). Összesen 23 szervezet (eddig a legtöbb 14 volt).

A koszorúzás után állófogadásra került sor (a meghívók a BKA és az OMBKE volt) ahol a pohárköszöntőt az OMBKE közelmúltban megválasztott elnöke, dr. Hatala Pál tartotta. Rövid beszédében kitért arra is, hogy a köszöntést az OMBKE választmányja fogadta el, amit a kohászok is mind a mai napig köszöntésükben mondanak. Javasolta, hogy jövőben az ünnepség kezdetén a koháshimnusz is hangszon el.

Dr. Horn János, az ünnepség befejezésekor köszöntet mondott az előadók, a Thury Vár Nonprofit Kft-nek az emlékülés minden technikáit feltételének magas színvonalú munkájáért és reméli, hogy a következő emlékülésen a koháshimnusz is el fog hangzani.

Az állófogadás kiváló alkalom volt arra is, hogy rég nem látott kollégák, barátok eszmét cserélhettek és a zárógondolat, mint minden évben az volt, hogy „Jövőre, veled, ugyanitt”.

(Az OMBKE Vaskohászati Szakosztálya Dunaújvárosi Szervezetének küldöttsége a Dunaferr Magazin című újságba tudósítást, valamint internetes honlapjukra kép- és videofelvételeket készített az eseményen. Az itt látható képeket is tőlük kaptuk megjelenésre.)

Dr. Horn János

Május elseje 2019, Városliget

Mint minden évben a BDSZ tagjai, képviselői is részt vettek az országos és több helyi, vidéki majálison. Több év után újra demonstráció szervezését tartotta szükségesnek Budapesten több országos szakszervezeti konföderáció, ágazati munkavállalói érdekképviselő döntéshozó testülete, melyhez természetesen a szakszervezetünk és tagszervezeteink, alapszervezeteink is csatlakoztak. Jelentős létszámmal jöttek kollégák vidékről és a fővárosból, bányászati és könnyűipari területekről

egyaránt. A gyülekező a Kodály Körödnél történt, ahol több ezer szakszervezeti tag, munkavállaló és családtagjaik gyűltek össze.

Az érdekképviselők ismét fel kívánták hívni a figyelmet arra, hogy szakszervezetek nélkül nem lehet a munka világában döntéseket hozni,

színpadon mondott beszédet több nemzetközi és hazai konföderációs, ágazati szakszervezeti vezető, képviselő. A szónokok legfontosabb üzenete az volt, hogy összefogás, egység nélkül a munkavállalók érdekében, védelmében nem lehet sikereket elérni. Ehhez pedig szükség van egyéni érdekvédőkre, kollektívákra, akik kiállnak a dolgozók érdekeiért, a jobb munkakörülményekért. Az Európai Szakszervezeti Szövetség, az Európai Közszoálgláti és Szakszervezeti Szövetség, a Magyar Szakszervezeti

szakszervezetek kötőereje – emelte ki első felszólalóként Thiebaut Weber, az Európai Szakszervezeti Szövetség (ETUC) főtitkárhelyettese, aki magyarul köszöntötte a résztvevőket. Azért is jött Magyarországra, hogy átadja az európai szakszervezeti szövetségek üdvözlését, és hogy védjék meg közösen a munkavállalók jogait és méltóságát. Kifejezte a nemzetközi szolidaritás fontosságát, és megemlékezett azokról is, akik jelenleg Venezuelában vonulnak az utcára a békéért és a demokráciáért. Beszélt a magyarországi rabszolgatörvényről is, amely kizárólag a tőke, a multinacionális vállalatok érdekeit szolgálja, és amelynél a magyar dolgozók jobb érdekvédelmet, kiszámíthatóságot érdemelnek. Ez a törvényi változtatás nem segít abban, hogy az átlag alatt keresők több munkabért vigyenek haza, és abban hogy a dolgozók harminc százaléka kikerüljön a szegénységből, ez csak az olcsó munkaerőt kihasználó nemzetközi vállalkozások érdeke. A magyar dolgozók nem másodrangú emberek, ezért véget kell vetni az egyes országok közötti bérkülönbségek kihasználásának. A kormányok dolga éppen az lenne, hogy lépéseket tegyen ezen bérkülönbségek mérséklésére. Az érdekvédő elfogadhatatlannak tartotta beszédében azt is, hogy támadás éri a dolgozókat, mert érdekeik védelme miatt nemzetközi fórumhoz, Brüsszelhez is fordulnak, miközben a rabszolgatörvénnyel éppen a nemzetköz cégek érdekeit képviselik. Az ellenséges hangnem helyett a kormánynak be kellene vonnia a magyar munkavállalók képviselőit az őket érintő kérdések megvitatásába, amelyhez az erős, szervezett szakszervezetek meglete elengedhetetlen. Éljen a munkás szolidaritás! – köszönt el magyarul a szónok.

Az EPSU nemcsak egy szakszervezet, hanem egy olyan kollektíva, amely azért dolgozik, hogy a politikai döntéshozatal befolyásolni tudja a munkások – jelentette ki Jan Goudriaan az Európai Közszoálgláti és Szakszervezeti Szövetségének (EPSU) főtitkára, aki az európai érdekképviselő üdvözlését is továbbította. Szerinte a jelenlegi rossz magyarországi érdekegyeztetés mellett azért van még mit ünnepelni Európában, amelyek a munkavállalói mozgalom eddig elért történelmi eredményei: a rövidebb a munkahetet, a szabad hétvégét, a fizetett szabadságot. Másfelől kiemelte, szeretné, ha demokratikusabb érdekegyeztetés lenne a munka világában, a munkahelyeken, legyen megfelelő szociális párbeszéd. Ezekon a tényezőkn kívül bőven van kihívás a szakszervezetek előtt, hiszen a munkavállalók az eddig eredményeit nem érték el könnyen, ezért sem szabad engedni, hogy a mindenkori kormányok a korábban szerzett jogokat,

megállapodásokat semmibe vegyék. Vannak még célok, amelyekért érdemes küzdeni, ilyenek a magasabb bérek, tisztességes munkafeltételek, a munkahelyi demokrácia, a szociális párbeszéd és a szociális védelem. Ezért támogatják a küzdelmet a rabszolgatörvény ellen is. Tisztességesebb, igazságosabb Európát követel a főtitkár, hangoztatva a közszolgálatban is a magasabb illetményeket adjanak az államigazgatásban, az egészségügyben, a

tanároknak, az óvónőknek is. A demokráciát akarják védeni, s ehhez új jogi szabályok, törvények elfogadására van szükség. Végezetül hozzátette: az Európai Parlamenti választás alkalmat kínál, hogy válasszunk a haladás, fejlődés vagy a nacionalista, Európa-ellenes álláspontok között – véleménye

már természetesnek vett jogainkat, a nyolcórás munkaidőt, a nyugdíjat, a társadalombiztosítást kiharcolták, és mindezért sokak az életüket áldozták. Európai béreket, a nemzetközi normáknak megfelelő munkavállalói és szakszervezeti jogokat követelt, valamint a rabszolgatörvény visszavonását. Szerinte a sikerhez ma is szükség van olyan hősökre, akik – dacolva a munkáltatói önkénnyel és az egzisztenciális félelemmel – kiállnak a dolgozók érdekeiért. Úgy látja, egyre

többben vannak ilyen munkavállalók, szakszervezeti tagok, így esélyt lát arra, hogy eredményt lehessen elérni például a sztrájkjog vagy a szociális párbeszéd intézményének – így a munkavállalókat érintő döntések előkészítésében, az érdemi tárgyalások rendszerének – újragondolásában. Ez azonban a

törvényeket módosítani, különösen, amelyek a munkavállalók életminőségét befolyásolják. Az Andrássy úton, majd a Hősök terénél vonultak a résztvevők, akik végül a Városligethez érkeztek. A

Dolgozók Szakszervezetének képviselői mondtak beszédeket a pulpituson.

Május elseje minden dolgozó ember, szakszervezeti képviselő, szolidaritásának napja, a szolidaritás pedig a

szerint csak az előbbi szolgálhatja a munkavállalók érdekeit. Magasabb jövedelmeket akarunk! Együtt erősek vagyunk! – zárta beszédét szintén magyarul Jan Goudriaan.

Május elseje a munkások ünnepe, a szolidaritás ünnepe, és nem engedjük, hogy ezt elvegyék tőlünk – hangoztatta Kordás László, a Magyar Szakszervezeti Szövetség elnöke. Azok előtt is tisztelgünk most – fogalmazott –, akik a

munkavállalók, szakszervezetek összefogása nélkül nem valósulhat meg.

A beszédeket követően szakszervezetünk vendégül látta majálisozó tagjait, ahol a kötetlen beszélgetések során, az elmúlt időszak felidézésére, az érdekképviselői tevékenység jövőbeli lehetőségei is szóba kerültek.

Beóthy-Fehér Szabolcs

Villámtájékoztató a bolgár könnyűipar helyzetéről Rositsa Marinova a Könnyűipari Szövetség alelnöke

Nálunk a könnyűipar problémái elég súlyosak. Bulgáriában több mint háromszázezer ember dolgozik a könnyűiparban, amit a textilipar, a ruhaipar, a bőripar (cipőipar) alkot. Ez nem a hivatalos statisztika, mert a szerint csak száztízezer fő a nyilvántartott munkaerő, akik rendes munkaszerződéssel dolgoznak. A két szám közötti differencia azt mutatja, hogy a szürkegazdaságban van nagyon sok foglalkoztatott. Az Eurostat hivatalos adatai szerint a szürkegazdaság, Bulgáriában 33%-ot tesz ki, de a könnyűiparban ez még magasabb.

Bulgáriában a nagy világmárkáknak dolgozunk, 90%-ban exportra. Sajnos

nagyon kicsi a szakszervezeti képviselet ezeknél a vállalatoknál. Ennek kihatása van a szociális párbeszédre is, ágazati és regionális szinten egyaránt.

Nagyon nagy erőfeszítéseket teszünk ebbe az irányba, a textiliparban, a bőriparban és a ruhaiparban, de sajnos ágazati kollektív szerződéseink nincsenek, s ez az alacsony béreket, s a nagyon rossz munkakörülményeket generálja. Az ebben az ágazatban dolgozók nagyon alacsony bérekért vannak foglalkoztatva. A munkabérek egyenlők a minimálbérrel. Egyetlen módszerrel lehet a munkabérek megemelési, ez pedig a minimálbér emelése.

Bármennyire is nagyok a problémák

az iparágainkban, a szakszervezetekben, azt a gyakorlatot próbálom használni, amit a legerősebb szakszervezet, a Podkrepa képvisel, és ebben magam mögött tudhatom a szakszervezeti kollégák támogatottságát. Van bennünk tűz, van bennünk akarat, s nem fogjuk feladni a harcot. Erősen képviseljük a dolgozóinkat, ezekben az ágazatokban.

A szakszervezetünk most készül a X. kongresszusára. Új vezetőséget választunk. Akkor lehetőségünk lesz egy aktívabb együttműködésre, erőink koncentrálására, hogy megbirkózzunk azokkal a problémákkal, amikkel ti, Magyarországon is szembenéztek. Azt kell, mondjam, optimistán, hogy látszik a fény az alagút végén. Hamarosan

megjelenik egy úgynevezett elektronikai kézikönyv, a könnyűiparban - azon belül is a ruhaiparban - dolgozók számára. Bizom benne, hogy ezt sikerül majd megosztani veletek, mint jó gyakorlatot.

Erősnek kell lennünk, harciasnak kell lennünk és együtt kell működünk.

Körülbelül egy hónappal ezelőtt szerveztünk egy sztrájkot az egyik gyárban, amelyik a Hugo Boss számára varr termékeket. Kétszáz nő a tűző napon, órákon keresztül álltak a gyár előtt. A végsőkéig kitartottak és elérték, amit akartak. Ez is azt bizonyítja, hogy amikor erősek vagyunk, amikor együtt vagyunk, akkor elérhetjük, amit akarunk.

- h -

Könnyűipari Szakmai Nap, 2019

Idén május 9-én került megrendezésre a hagyományosnak nevezhető Könnyűipari Szakmai Nap.

A rendezvénynek első alkalommal adott otthont az Óbudai Egyetem Rejtő Sándor Könnyűipari és Környezet-mérnöki Kara (OE RKK). A Magyar Könnyűipari Szövetség (MKSZ), a Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete (BDSZ) és a Textilipari

tarozik a mérnökasszisztens képzés, két mesterszak és a doktori képzés. Ez utóbbi az anyagtudományok és technológiák területén zajlik.

Elsőként Bata-Jakab Zsófia vezérigazgató, ill. Forintos Szűcs Anita igazgató „A Magyar Design- és Divatügynökség bemutatkozása” címmel tartották meg előadásukat. Ebből kitűnt, hogy az ügynökség állami szervezetként

keznek akkreditált textillaboratóriummal is, amelyben kolorizálást és tanácsadást végeznek aktív kutató-fejlesztő háttérrel. Ennek során feladatuk új termékek fejlesztése és átadása a kkv-knak, új környezetbarát technológiák fejlesztése és bevezetése, valamint a textil biotechnológia alkalmazásának elterjesztése.

Az előadásból kiderült, hogy a textil-, ruha-, bőr-, és cipőipar területén 429 (20 fő feletti) cég működik, s ők adják a termelés 1 %-át és mintegy 39.000 embert foglalkoztatnak Csehországban. Speciális üzemeik is működnek pl. a nanoporózus membrán előállítás, a kelmébe épített elektronika, a 3D-s szövés (pl. üreges szövetek), védőruházat-gyártás területén. Az előadás befejező részében szó került a textilhulladékok feldolgozását, az újrahasznosítást támogató - öt ország részvételével folyó - ENTER projektről is. A cseh lakosság körében 20 kg/fő/év textilhulladék képződik. Jelenleg ennek 97 %-át deponálják és mindössze 3 %-a lesz szétválogatás után alapanyag. Ezen az arányon mindenképpen változtatni szükséges az újrahasznosítás javára.

Prof. Dr. Kisfaludy Márta „Az eco-design oktatása az Óbudai Egyetemen” címmel megtartott előadása felvezető részében arról tájékoztatót, hogy milyen széles a képzéssel összefüggő tantárgyak köre - reál tárgyak, jogi ismeretek, anyagszerkezet, formatervezés, terméktervezés módszertana -, valamint beszélt a hathetes szakmai gyakorlat jelentőségéről.

Előadás további részében átfogó képet adott a textil-, ruházat és a csomagolás területéről származó számos sikeres hallgatói termékről, melyeket illusztrációkkal is színesített. Ennek során a hallgatóság megismerkedhetett a tervezés során öko-tudatos elveket is alkalmazó munkaruha-konceptióval, különleges látványöltözékekkel, speciális táskatervezéssel, de szó volt az enteriőr tervezéssel összefüggésben a polarizáción alapuló világítástervezésről, a parametrikus design lámpa és a hungarikumok csomagolása témaköréről is. Szó esett még a maradék- és újrahasznosított anyagok felhasználásával készült különböző termékekről, mint pl. az iratmegsemmisítésből származó papírcsíkokból térelválasztó elem kialakítása, vagy újrahasznosított anyagból tervezett ülőalkalmatosság.

Stratégia alkotás extrém gyorsan változó piaci környezetben címmel tartotta meg előadását Tisótzki István egyéni és startup tanácsadó, mentor (GM-VIP 77), melynek során az általa kidolgozott metodikát ismertette.

Ennek lényeg – nagyon leegyszerűsítve -, hogy a kinalatvezérelt termékfejlesztés helyett a kinalatvezérelt innovációnak kell érvényesülnie. Azaz nem az általunk fejlesztett terméknek kell intenzív marketingtevékenységgel piacot keresni, hanem fel kell mérni, hogy mire van szüksége a potenciális vevőnek és arra összpontosítani a fejlesztési, innovációs kapacitást. Tehát a feladat az értékajánlat tervezése, melyet megelőz a piaci szereplő igényeinek felmérése, vagyis annak tisztázása, hogy „mire vágyik, mi fáj neki, mit csinál?”. Ebben lényeges elem annak felismerése, hogy a vevők nem termékért vesznek, hanem megoldást.

Christian Baio (Olaszország, SPIN 360) távkonferencia keretében tartotta meg előadását CSR kockázatok csökkentésének lehetőségei - online kiértékelő-eszköz a kkv-k számára címmel.

[A CSR az angol Corporate Social Responsibility kifejezés rövidítése, magyar jelentése társadalmi felelősségvállalás.] Az előadó a kockázatok értékelését lehetővé tevő olyan ingyenesen elérhető online rendszert mutatott be, amely egy projekt keretében került kifejlesztésre, és használatára során javaslatokhoz jut a felhasználó a kiértékelést követően. A rendszer az ISO 26000 (A társadalmi

felelősségvállalással kapcsolatos útmutatás) szabványra épül. Alkalmazása független attól, hogy az adott szervezet az állami vagy a magánszférában működik, fejlett vagy fejlődő országban végzi tevékenységét, ezért egyaránt hozzájárul ahhoz, hogy a társadalom által elvárt felelős módon működhessen. Az előadó hangsúlyozta: a projekt keretében megvalósított szoftver segítségével olyan lehetőség áll minden felhasználó rendelkezésére, amely a „kérdés-felelet” módszer alkalmazásával biztosítja az emberi jogokkal, etikus bérézéssel, környezeti hatásokkal kapcsolatos jellemzők, fogyasztói szokások, ügyfélproblémák feldolgozását. Az eszköz önértékelésre is megfelelő segítséget nyújt (hol állunk, hova tudunk eljutni a közölt hibajavító lépésekkel), de eredményértékelésre és kockázatsökkentésre is lehetőség nyílik alkalmazásával.

Az utolsó előadás Társadalmi felelősségvállalás a hazai cégek olvasatában címmel hangzott el Valkár Zsolt, ügyfélkapcsolati vezető (CWS-boco Hungary Kft.) felvezetésében.

A bemutatkozás során kiderült, hogy a cég német családi vállalkozásból indult száz éve, és működésük során mindvégig ügyeltek az egészségesebb és biztonságosabb jövő szem előtt tartására. Mosdóhigiéniával, szennyfogó szőnyeggel, munka- és védőruházattal, ill. az ezekkel kapcsolatos bértexília-programmal foglalkoznak, melynek során kiemelten kezelik a tevékenységükkel kapcsolatos víz-, energia- és vegyi-anyag felhasználást, valamint a széndioxid kibocsátást.

A munkavégzés körülményeinek javításával is igyekeznek hozzájárulni a dolgozók megbecsüléséhez. Ennek során számos változtatást hajtottak végre a cég működésében az utóbbi időben. Többek között az eddig Biatorbágyon székelő központjukat – a nehéz megközelíthetőség miatt – Budapestre költöztették. Optimális tároló rendszer kialakításával elérték, hogy a korábban napi – akár – 15 km-t is gyalogló raktári munkatársak ilyen irányú terhelését jelentős mértékben csökkentették. Rekreációs- és sportolási lehetőségeit biztosítanak munkavállalóik részére Bevezették a látásszűrést a dolgozók körében, gépkocsivezetőik számára az általuk kiválasztott Helly Hansen alá öltöztetett rendszeresítették a téli ruházathoz. Az új épületeket geotermikus fűtési rendszerrel látták el, illetve tetőablakok kialakításával biztosítják a természetes fényt a munkavégzéshez. A papírhulladék csökkentése érdekében a mosdóhigiéniái kéztörölők estében a pamutrolnit rendszeresítették és tevékenységük során kizárólag újrahasznosított papírt használnak. Vidéki telephelyük felszámolásával egyidejűleg bevezették a „cross docking” rendszert és emellett gyűjtőfuvarozással oldják meg a termékek továbbítását.

A Horvátországban működő mosodájukban a napi vízfelhasználás – azonos mosási mennyiség mellett – 187 t-ról

37 t-ra csökkent dehidratációs berendezés alkalmazásával. Kezelt talajvízzel oldják meg a szennyfogó szőnyegek tisztítását. Az összes intézkedéssel havi 5.000 eurós megtakarítást értek el.

Az előadásokat követően Dr. Kokasné Dr. Palicska Livia köszönetet mondott az előadókna és a nagyszámú hallgatóságnak az aktív részvételért.

A Könnyűipari Szakmai Nap végén – a hagyományoknak megfelelően - Varga Éva BDSZ alelnök a könnyűipari szakszervezetek alapszervezeti és más tisztségviselői számára adott át kitüntetések tevékenységük megbecsüléseként. Így elismerésben részesült:

Balogh Orsolya EAGLE OTTAWA Hungary Kft. SZB és ÜT tag.

Horváth Lászlóné SAMSONITE Hungária Bőrdond Kft. Nyugdíjas alapszervezetének titkára.

Szélesiné Dzsugán Piroska Mándy Iván Szakiskola SZB titkára.

Keleti Tamás a Könnyűipari Ágazati Párbeszédbizottság munkavállalói társelnöke.

Csanádi József a BDSZ elnöki tanácsosa, munkügyi kapcsolatok szakértője.

Ezt követően Dr. Pataki Pál TMTE elnök folytatta az egyesületi elismerések ismertetését és a kitüntetések átadását.

Mi újság a cseh kollégáknál?

Négyen ülünk körül az asztalt. Jan Sabel, a Cseh Bányászszakszervezet elnöke, Jaromír Franta első alelnök és Rostislav Palička második alelnök, valamint e sorok írója. A délelőtti program szünetében döntöttünk úgy, hogy interjút készítek velük, abból a célból, hogy a Bányamunkás olvasói valós idejű képet kapjanak arról, hogyan áll ma a cseh bányászat.

Balról – jobbra: Jaromír Franta, Jan Sabel és Rostislav Palička

- Néhány szóban bemutatom a szakszervezetünket – kezdi a tájékoztatást Jan Sabel. - A jelenlegi taglétszámunk tízezer ötszáz, a nyugdíjasok nélkül. Azért nem számítjuk be a nyugdíjasokat, mert ők nem fizetnek semmilyen tagdíjat. A bányászatban dolgozók száma huszonkét-huszonháromezer fő. Tehát a szervezetségünk ötven százaléka, ami persze az egyes bányáknál eltérő. Osztravában hatvan százalékos, a Most-nál harminc-negyven. A legnagyobb konföderációhoz a Cseh-Morva Szakszervezeti Szövetséghez tartozunk, amely harmincegy ágazati szakszervezetet tömörít. A hat legnagyobb ágazati szakszervezet is közöttünk tevékenykedik. Főleg a kő- és barnaszén bányászat érdekképviseletét látjuk el, de a mi szakszervezetünk tagja a kőolaj, és földgázbányászat is. Az Észak-Csehországi bányáüzem nem tartozik hozzánk, de a többi csehországi bánya igen.

- Milyen állapotban van a cseh energiapolitika?

- Az energiapolitikánk most nem stabil. Ennek az az oka, hogy maga az európai energiapolitika is gyenge lábakon áll. Még nincs kidolgozva az európai energiapolitika koncepciója, ezt nehezményezzük, de hiányoljuk a cseh energiapolitikai koncepciót, elképzelést is. Az utóbbi tíz évben e téren nagyon

sok és jelentős változás történt, számtalan e tárgyban lefolytatott tárgyalás zajlott. Kezdetben, Angela Merkel, német kancellár az atomot preferálta, majd a fukusimai atomerőműben bekövetkezett tragédia után, úgy döntöttek, hogy minden atomerőművet bezárnak az országban. Az volt a tervük, hogy szénelapúvá teszik az energiatermelést, de a

valamiféle megegyezést, érünk is el fontos eredményeket, mint pl. az osztravai bányáüzem, ahol sikerült a folyamatot megállítani. Azt gondoljuk, hogy minden országnak ki kell használnia a helyi adottságait, s jól kell gazdálkodnia az ásványvagyonával. Nem az Európai Bizottságnak kellene elrendelnie, hogy melyik ország milyen energiaforrásokra alapozzon, hanem, hogy kinek milyen lehetőségei vannak. Például, ha az olaszoknál a napenergia kinyerésére van jó lehetőségük, az osztrákoknak a vízi energiára, a németeknek a szélenergiára, akkor ahhoz kell igazítani az európai energiapolitikát.

- Mit tartasz a szakszervezeti munkátokban a legjobb eredménynek?

- A legnagyobb sikerünk, hogy 2016-ban elfogadtattuk a kormánnyal azt a lehetőséget, hogy akik a szén és urán mélyművelésű bányában dolgoztak, tíz évvel az öregségi nyugdíjkorhatár előtt mehetek nyugdíjba. Úgy, hogy megkapták a teljes öregségi nyugdíjat.

Jaromír Franta első alelnök veszi át a szót, akit arra kérek, hogy mondjon néhány szót magáról.

- Kezdetről fogva, tehát az iskola elvégzése után, a Československá Armáda nevű bányában dolgozom. Ez a most-i bányavidéken található. 2000-ben választottak a helyi szakszervezeti alapszervezet elnökévé. 2008-tól lettem a most-i szakszervezeti szövetség elnöke. Két éve választottak az országos szervezet első alelnökévé. De még a most-i bánya egyik alapszervezetének is az elnöke vagyok. A helyi ügyek intézésénél munkaruhába öltözöm, ha országos ügyeket, öltönybe, nyakkendőbe. Minden munkát el kell végezni.

- Kérlek mutasd be a most-i körzetet.

- A körzetnek két külszíni bányája van, volt egy mélyművelésű bányája is, de azt tavaly bezárták. Amikor elkezdtem a munkát, tizenhatezer alkalmazottja volt a bányának, ma ez kétezer hetszáz.

- A bezárt bánya dolgozóinak mi lett a sorsa?

- Azok a munkavállalók, akik a mélyművelésű bányában dolgoztak, az egyik külszíni bányában dolgoztak tovább, azokon a részekén, ahol olyan mélyre kellett menni, hogy a bányagépeket nem lehetett használni. Ott eredményesen alkalmazhatták mélyművelésben szerzett tapasztalataikat. Ebben a megoldásban erősen érvényesült a humánpolitika, hiszen a különben jó minőségű szén kitermelése nem volt rentábilis, viszont munkát adott a munkahelyüket elvesztő bányászoknak. Erről megállapodás született a tulajdonos és a szakszervezet között. Ameddig tart a kifejthető szénvagyon, addig biztos a munkahelyük.

- Milyen jövője van a működő bányáknak?

- Az egyik külszíni bánya 2024-ig üzemel, a másik pedig 2040-ig. Az előbbi bánya három millió tonna szenet termel, az utóbbi pedig héttmillió tonnát, évente. Nálunk is tervben van a barnaszénbányák visszafejlesztése, a még működő szokolovi bányáüzemet is szándékoznak bezárni. Mi, természetesen nem értünk egyet ezzel a kormányzati tendenciával. Mi azt szeretnénk, ha lenne egy energetikai mix az energiahordozókról, s abban a barnaszénnek ott lenne a megfelelő arányú helye.

- Mit tekintesz most a legfontosabb érdekvédelmi feladatnak?

- Azon dolgozunk, hogy létrejöjjön egy úgynevezett szénbizottság, amely foglalkozna a szénbányászat helyzetével, jövőjével. Most éppen azokat a legfontosabb kérdéseket fogalmazzuk meg, ami szükséges ahhoz, hogy ez a bizottság hatékonyan működjön. Azt vitatjuk meg, hogy hány tagú legyen, milyen szervezetek, képviselői legyenek benne, milyen témákkal kell foglalkoznia, s hogyan tudja segíteni a munkavállalóink, szociális és létbiztonságát.

- Azon túl, hogy a most-i körzetet felügyeled, mint alelnök, milyen szakmai terület tartozik hozzád?

- A kollektív alku – ezen belül is az ágazati kollektív szerződések megkötése – tartozik még a feladataim közé, de én felügyelem a jogi osztályt is. A most-i terület –logikusan, hiszen onnan jöttem, jól ismerem - teljes szakmai instruálása is nekem jutott. De természetesen, mivel egy apparátusban dolgozunk, minden feladatból kivesszük a részünket, akár hozzánk tartozik, akár nem.

- Mi a barnaszén-bányászat perspektívája Csehországban?

- Hetszázötven millió tonna barnaszén kitermelhető ásványvagyon van a cseh földben. Ez a legnagyobb mennyiség Európában. 17,5 giga joule a hő értéke. 1991-ben a cseh kormány elkészített egy olyan térképet, amin kijelölte, hogy hol lehet szenet termelni. Azon kívül nem lehet. Ez a limit a gátja annak, hogy a már említett barnaszénvagyon folyamatosan kitermelhető legyen. A kormány ragaszkodik ehhez a limithez, s nem hajlandó engedményt tenni. A keleti és nyugati hegy közötti völgyben van rengeteg, jó minőségű barnaszén, de hiába.

Rostislav Palička, második alelnökhöz fordulok, ugyanazzal a kéréssel: mutakozzon be olvasóinknak.

- 1988-ban kezdtem el dolgozni az OKD-nál, mint vájár. 2012-ben megválasztottak a Paskov bányáüzem alapszervezeti elnökévé. Mióta ott dolgozom, már négy bányát bezártak. 2017-ben választottak az Osztravai Bányász Szövetség elnökévé. Úgy néz ki, sajnos, hogy én leszek az, aki az utolsó bányát is bezárja. Az osztravai körzetnek három bányája működik jelenleg. Hozzávetőlegesen 4,5 millió tonna szenet termelnek évente. Ebben benne van a műre való és lakossági szénen kívül a kokszolható szén is.

Kétszázötvenezer háztartást szolgál ki a bánya az Észak- Morvaországi körzetben. A közelben működő két kohó pedig a kokszolható szén felhasználója. Az OKD-nak kb. 9500 munkavállalója van. Az egyik kohó több mint hétezer munkavállalót alkalmaz, a másik pedig kb. ötezer embert. Ha azonban a kormány bezárja a bányáüzemeket, ezek az emberek munka nélkül maradnak.

- Most állami tulajdonban vagytok?

- Igen, mivel 2016-ban csődbe jutottunk. 2018 áprilisában megvett minket a kormány, azzal, hogy biztosítja a továbbműködésünket. Sajnos az előző tulajdonos, egy multi cég, kivette a pénzt a kasszából és úgy hagyott itt minket. Azonban a kormány, mint tulajdonos sem úgy funkcionál, ahogy kellene, nem fordít elég figyelmet és főleg pénzt arra, hogy a bányák perspektívakon működjenek.

- Mind a hárman szóltatok a bányabezárásokról. Az érdekelne, hogy milyen lehetőségeitek vannak a munkahelyeiket elvesztő emberek sorsának könnyítésére? Már elhangzott, hogy a most-i mélyművelésű bánya bezárása után, az ott dolgozókat átcsoportosították az egyik külszíni bányába. Mi van még, mint lehetőség?

- Egyik ilyen lehetőség – mondja Jaromír -, amiről itt már volt szó, hogy ki kell alakítani a Szénbizottságot, ennek létrehozását már elfogadta a Környezetvédelmi Minisztérium is. Az ősszel már el is kellene kezdenie a munkát. Ez azért fontos, mert jövőre el akarják fogadni a cseh energiapolitikai koncepciót. Mindenképpen az a tervünk, hogy a Szénbizottság részt vegyen e koncepció létrejöttében, szakmai véleményét kifejtthesse és érvényesíthesse az előkészítés során. Természetesen a munkavállalók érdekeinek teljes védelmében. Ezt úgy képzeljük el, hogy a bizottságban a mi képviselőink mindenképpen a szénbányászat fennmaradásáért álljanak ki. Ám, ha ez nem sikerül, akkor arra követeljenek garanciákat, hogy a munkahelyüket veszített emberek jövője, ellátása biztosítva legyen. Erre nyilván a szakszervezetnek kell megoldásokat kidolgoznia. Ez jelenleg elég bonyolult, mivel a különböző bányászati régióknak külön koncepciója van a humánpolitikai, szociális védőhálót illetően. Most az az elsődleges feladatunk, hogy ezeket egységessé tegyük. Ezen dolgozunk. Nem hagyhatjuk, hogy, ha olyan helyzet áll elő, amelyben a munkavállalók munkahelye megszűnik, a további sorsuk bizonytalanná váljon. Azt is figyelembe kell venni, hogy a különböző korosztályok más megoldásokat igényelnek. Más egy fiatal helyzete, aki még sokáig szeretne a szakmájában dolgozni, ezért meg kell keresni a számára a neki megfelelő munkát és más az az idősebb bányász, akit nyugdíjba kell segíteni.

Azt reméljük, hogy a Szénbizottság felállításával, sok, ma még megválaszolatlan kérdésre választ kapunk.

HIP

Nemzetközi munkajogi konferencia

A BDSZ szervezésében nemzetközi munkajogi konferencia került megtartásra a munkaidő szabályozás bolgár, magyar, szlovák tapasztalatairól, ellentmondásairól. A rendezvényre meghívást kaptak a bolgár (PODKREPA), szlovák (OZ KOVO, KOZ IOZ) szakszervezeti kollegák is.

Előadást tartott a témakörben Kordás László MASZSZ elnök, Dr. Szilágyi József EVDSZ elnök, Dr. Kornelia Alexieava PODKREPA munkajogász, Dr. Monika Benedekova (OZ KOVO alelnök), valamint Dr. Bajusz Gergely és Dr. Demeter Andrea. Meghívásunkat elfogadta és rész vett a rendezvényen

Vladimir Topalov elnök (PODKREPA) kolléga is.

Az előadások témái:

Nyitóelőadás: A munkaidő szabályozás magyarországi tapasztalatai, ellentmondásai a Munka törvénykönyve módosítása után

Előadó: Kordás László MASZSZ elnök

2. A munkaidő és pihenőidő szabályozása a Villamosenergia-ipari Ágazati Kollektív Szerződés alapján

Előadó: Dr. Szilágyi József LIGA társelnök, EVDSZ elnök

3. A bolgár munkaidőre vonatkozó jogi normák, irányelvek bemutatása

Előadók: dr. Kornelia Alexieva jogász, ügyvéd, PODKREPA Bolgár Bányász Szakszervezet

4. Szlovákiai tapasztalatok bemutatása

Előadó: JUDr. Monika Benedeková OZ KOVO alelnök

5. A munkaidő szabályozás jogi problémái Magyarországon

Előadók: dr. Bajusz Gergely és dr. Demeter Andrea BDSZ ügyvédek.

Ülést tartott a BDSZ Samsonite Kft Nyugdíjas Alapszervezete

Horváth Lászlóné az alapszervezet titkára beszámolt a 2018. évben végzett munkáról. Majd nyílt szavazással megválasztották az alapszervezet vezetőségét. Az alapszervezet titkára Horváth Lászlóné újabb 5 évre kapott bizalmat, a tagságtól. Az alapszervezeti ülés üzemeltetéstől, jó hangulatban zárult.

Mit üzen a múlt? *A kollektív szerződések fontosságáról*

Az ipari kapcsolatok kezdetén a munkavállalók követeléseik teljesítését sztrájkokkal tudták elérni. A szakszervezetek erősödésével a munkabér és a munkaidő témáin kívül az írásbeli megállapodások a munka- és szociális körülményekre is kitértek esetenként. A bér és a munkaidő az idők folyamán megmaradt súlyponti tartalmi kérdésnek, jóval összetettebben természetesen, mint az első kollektív szerződések esetében. A munkaidőt illetően a XIX. században számos demonstráció, tüntetés célja volt, hogy elérjék a tíz, majd nyolc órás munkaidőt. Ezek voltak azok a követelések, amelyek a mai Május elseje ünnepünkhöz is kapcsolódnak.

Igen szubjektív következnek: miképpen lehetett a 1890-ben 60 ezres tüntetést szervezni a Városligetbe? Nem voltak, kutyúk, face, insta meg a többi, ami mind rendelkezésünkre áll/hat a mozgósításra. „A munkaidőt illetően a XIX. században számos demonstráció, tüntetés célja volt, hogy elérjék a tíz, majd nyolc órás munkaidőt. (1816. Robert Owen: „8 óra munka, 8 óra pihenés, 8 óra szórakozás” elvét mondta ki, majd 1886. május 1-én Chicagóban vonultak utcára a munkások, többüket halálos lövés ért, melynek emlékére (1889. július 14.) a II. Internacionálé elfogadta, hogy a munkásszervezetek vonuljanak fel a 8 órás munkaidőért:… és, hogy itthon mennyi idő kellett, amíg elfogadott ünnep lett. Ide idézek egy remek írást egy ifjú embertől, nem merem kiírni a netes újság címét, nehogy már büntetendő cselekményt kövessék el: „Ha van ünnep, ami engem feldob, az a május elseje. Alig esik szó arról, mit is kellene ünnepelni. Nem a munka ünnepe, ahogyan sokan emlegetni szokták, hanem a munkásoké. ... A május elseje azért jó, mert nem mítoszt ünnepel az ember, és nem absztrakciót, hanem olyan szociális vívmányokat, amelyek csak nagyon durva harcok, sztrájkok, kollektív összefogások árán született meg.”

És akkor vissza kollektív szerződésekhez. E lap hasábjain már megemlékeztünk részletesebben az első magyarországi kollektív szerződés megkötéséről. Az első kollektív szerződést 1848-ban a nyomdászok a nyomdatulajdonosokkal. A nyomdászok, miután mindent ök

olvastak először, hiszen kezük alól került ki az információ elsődlegesen, az időben tudtak élni a nyomásgyakorlás különböző eszközeivel. Erdemes újra átgondolni a nyomdász kollektív szerződés állomását. A jobb munkadíjért, a rövidebb munkaidőért, vásár- és ünnepnap külön megfizetéséért indult mozgalmuk. Landerer úr nem gondolta, hogy nyomdájának teljes személyzete a követelések mögé felsorakozott. Több sikertelen tárgyalás után a nyomdászok Klauzál Gábor kereskedelmi miniszterhez fordultak.

A minisztérium közben járására 1848. május 13-án a feleket egyeztető tárgyalásra hívta, melyen jelen volt Batthyány János miniszterelnök is. Igyekeztek megoldást találni a követelésekre, hiszen a szabad sajtóra nagy szüksége volt az első független, felelős kormánynak. A tárgyalás eredményeként született meg a Nyomdaipari Árjegyzék, az első kollektív szerződés.

A nyomdászok sikerén felbuzdulva számos kollektív szerződés született a szakszervezeti mozgalom szerveződése idején. A századforduló utáni években csökkent a számuk, hiszen nehezítették a szerveződését a munkásoknak. (alapszabályok alá nem írása, szervezetek felfüggesztése, rendőri beavatkozások az egyletek bel- és pénzügyeibe.)

A szervezetek, ha nem sikerült tárgyalóasztalhoz ülni a munkaadóval, a sztrájk eszközéhez nyúltek. A rendőri jelentések szerint a sztrájkok sikeresek voltak, sok esetben. A szakszervezetek azonban a tárgyalások útját tartották igazán megfelelőnek. Szorgalmazták a kollektív szerződések mind szélesebb körben való elterjedését. 1902-ben munkaadókból és munkavállalókból álló paritásos bizottság kidolgozta a magyarországi könyvnyomdászok munkaidő-és munkadíj szabályzatát, ez mintát jelentett a szervezeteknek követeléseiket árszabályban, egyezségben vagy kötelező megállapodásban rögzíteni. 1905-ben már olyan kollektív szerződés született, amelyben a felek kötelezettséget vállaltak a munkaharcról való távolmaradásra, s emellett rögzítik a munkafeltételeket.

A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara által 1905-ben kiadott elemzés 23 olyan ipart sorol fel, melyben kollektív szerződés létezett. 1907-ben

176, 1912-ben 169, 1913-ban 88 esetben jött létre kollektív szerződés.

„Elvileg a magyar szakszervezetek sohasem elleneztek a kollektív szerződéseket. Láttuk is, hogy már a mozgalom kezdetén számos testületi egyezményt kötöttek. Sőt, ha kevesebb számban is, de még akkor is kötöttek kollektív szerződéseket, amidőn 1906-ban és a következő években, a munkáltatók agresszív szövetségei a kollektív szerződések megkötését határozottan ellenezték.”(Jászai Samu, 1925.)

Az 1908. január 5-7-én tartott IV. szakszervezeti kongresszus foglalkozott külön napirendként a kollektív szerződésekkel. Ennek egyik oka a nyomdászok 1907-ben megkötött kollektív szerződése volt. Ez a kollektív szerződés igen nagy vitát váltott ki. Ugyanis az egyezmény kötelezővé tette, hogy a könyvnyomdai munkások csak olyan nyomdában vállalhattak munkát, ahol a nyomdatulajdonos csak szakszervezeti tagokat foglalkoztatott. A két fél azt is vállalta, hogy a közösen elfogadott munkabérszabályhoz tartják magukat. Vagyis a kollektív szerződésben elfogadottakon felül a szakszervezet nem követel magasabb bért, kevesebb munkaidőt stb., a munkaadók pedig nem nehezítik a munkafeltételeket. A felmerülő vitás kérdések megoldására létrehoztak egy paritásos bizottságot, melyben a grafikai rokoniparosok főnökegyesülete, mint munkáltató 5, a könyvnyomdai munkások szakszervezete ugyancsak 5 küldöttel képviseltette magát. A vitában egyesek azt fejtegették, hogy a szerződés miatt a nyomdászok eltértek az osztályharctól, és a nyomdászok mozgási szabadságát is féltették. A kongresszus végül kompromisszumos javaslatot fogadott el: „A munkások és a munkáltatók szervezeteinek nagyfokú megerősödése teszi egyfelől szükségessé, másfelől lehetővé a kollektív szerződéseket. E szerződések mind két fél számára bizonyos előnyöket biztosítanak. A munkáltatóknak biztosították a szerződés érvényességének idejére a gazdasági békét. A munkásoknak ugyanezen idő alatt módot nyújtanak a háborítatlan erőgyűjtésre s a szervezkedés erőteljes kiépítésére. A kollektív szerződések ezen mindkét oldalon érvényesülő előnyeinek mértéke

azonban a munkáltatók számára rendszerint nagyobb, mint a munkások számára.... Ezért az ilyen szerződések megkötésénél a legnagyobb fokú óvatosság ajánlható; különösen annak gondos mérlegelése, hogy az elért eredmények fölérték a hozott áldozatokkal.” A kollektív szerződések tehát bővültek a kötelmi résszel.

Azt ajánlotta a kongresszus a szervezeteknek, hogy minél rövidebb lejáratú szerződéseket kössenek. „...a hosszú szerződések lehetetlenné teszik kedvezőbb konjunktúrák kihasználását, s mert hosszabb békeidőközök a biztonság érzetét keltik föl és a szervezet tagjaiban csökkentik a harcképességet.” Felhívták a figyelmet arra is, hogy a szezonmunkák szerződése ne járjon le olyan időben, amikor a szakmában egyáltalán nincs vagy kevés a munka. Kimondták, hogy a szervezetek nem köthetnek olyan kollektív szerződéseket, amelyek a tagokat sztrájk letörésére szervezett munka végzésére kényszerítenék. Kimondták azt is, hogy „semmi körülmények között sem köthetők olyan szerződések, amelyek a szervezetek szavatosságával, vagy bejegyzésével drágítják az illető iparág termékeit, vagy amelyek ily módon okozati kapcsolatot teremtenek egyrészt a munkások kereseti és munkaviszonyai, másrészt a munkáltatók anyagi helyzete és a vállalkozói nyeresége között”.

A kongresszus határozott arról is, hogy a fővárosi szakmák a megkötendő kollektív szerződéseket aláírás előtt kötelesek a Szakszervezeti tanácsnak, vidéken pedig véleményezésre a szakszervezeti bizottságoknak bemutatni.

Az, hogy a kongresszus foglalkozott a kollektív szerződések ügyével jelezte az ügy fontosságát. 1908-ig a szervezetek belátásuk szerint cselekedtek, jól vagy rosszul megkötötték szakmai kollektív szerződéseiket. Az izolált szervezetek kollektív szerződesei helyett az iparági/ágazati kollektív szerződések megkötése került előtérbe. Az egy szakmára lebontott még oly sikeres megállapodás sem helyettesítheti ismerték fel eleink-a szélesebb körű érdekvédelem erejét.

A munkáltatói szervezetek felismerve a kiszámíthatóság, a munkabéke értékét partnereikké váltak a kollektív szerződések megkötésére.

„1912-ben 169 esetben kötöttek kollektív szerződést a munkásszervezetek.... összesen 388 mozgalom volt. Ebből munkabeszüntetés nélkül 130, sztrájkkal 236 és kizárással 22 végződött. ...a kollektív szerződések száma évről évre nagyobb lett. „- írta Jászai Samu (1925)

A kollektív szerződések egy részében egyeztető- illetve döntőbizottság felállítását is rögzítették a szerződést kötő felek. A kollektív szerződések tartalmi és kötelmi része bővült, s a magán megállapodás szerződések helyett mindinkább a kiszámíthatóbb kollektív szerződések kerültek előtérbe.

Az első világháború kitörésekor több mint száz kollektív szerződés volt érvényben. A krónikát itt befejezzük, mert alaposabban kellene szakmánként megnézni a bérmegállapodások, kollektív szerződések alakulását. Erdemes volna áttekinteni a bányászok küzdelmét a szakszervezet megalakulásáért, mennyi akadályt állítottak eléjük, így a bérmegállapodásokat sztrájkokkal értékék el.

Ahhoz a felismeréshez, hogy a munkaadók és a munkavállalók érdekelték a munkabéke fenntartásában nem kevés idő telt el. Kellett, hogy a munkavállalók érdekképviseleti szervezetei, a szakszervezetek megerősödjének. (Hagelmayer Istvánné, 1979.)

Napjainkban sajnos, mint sok minden másban a 19. század vége, 20. század elejének jelenségeit tapasztaljuk a munka világában. A munkavállaló nem meri még a jogos igényeit sem kérni, mert fél, hogy utcára kerül. A munkáltatók egy része áron alul foglalkoztat, nem köt kollektív szerződést. Ez még akkor is igaz, ha jó néhány sikeres bérmegállapodásról hallunk, de hallunk, olvasunk a megfélemlítésekről, a munkaügyi szabályok figyelmen kívül hagyásáról.

A több mint egy százada kötött első kollektív szerződés ténye sok mindenre figyelmeztet. Jókor jó időben kell lépni egységesen a jogos igényekért. A szakszervezeti jogok a szabadság alapjai. A demokratikus jogok deklarálása nem elég csak szóban, cselekedni is kell érte.

Lux Judit

Egy nyertes per krónikája

A BDSZ Lorenz Shoe Group kft szakszervezete –négy évig tartó munkaügyi bírósági eljárás után - jogerősen, másodfokon pert nyert a munkáltatójával szemben. Varga Mónikával, a cég szakszervezeti elnökével beszélgettünk, erről a példamutató érdekvédelmi sikerről.

- Hogy olvasóink is értsék, kezdjük az elején. Mivel kezdődött?

- 2010-ben a munkáltató bizonyos szellemi munkakörökben (pl. technológus, csoportvezető, művezető) munkaszerződés módosítást íratott alá 70-75 dolgozóval. A munkaszerződés módosításának az volt a lényege, hogy a munkavállaló és a munkáltató megegyezik abban, hogy amennyiben a feladat ellátásához túlórára van szükség, akkor évi 100 óra erejéig a munkavállaló nem kéri ennek kifizetését sem bérben, sem szabadidőben. Ez a gyakorlatban úgy működött, hogy amikor a műhelynek délutáni, vagy szombati munkavégzést rendeltek el, akkor a dolgozók vagy szabadidőt, vagy túlórapótlékot kaptak, de a szellemi foglalkozásuk, amíg a 100 óra le nem telt, addig ők sem pénzben, sem időben nem kaptunk ellentételezést, csak a 100 óra fölötti túlórát fizették ki bérben, vagy szabadidőben. Ez akkor volt probléma, amikor a műhely dolgozói megkapták a szabadidőt, - sokszor egybefüggően 5-10 napot is, - akkor mi szellemi dolgozók csak szabadsággal tudtuk elszámolni ezt az időt. Mivel ezek egyedi munkaszerződések voltak, a munkáltató a szakszervezettel nem egyeztetett, de én tudtam róla (mivel érintett vagyok én is). Én egyedül egy

évig ezt a munkaszerződés-módosítást nem írtam alá, ennek az volt a retorziója, hogy abban az évben nem kaptam bérfejlesztést (míg egyébként mindenki kapott).

- A munkáltató úgy szankcionálta az ellenállásodat, hogy anyagi veszteséget okozott neked. Kénytelen voltál meghátrálni?

- Nem tehettem mást, 2011-ben én is aláírtam a munkaszerződés-módosítást, mert abban az évben sem kaptam volna meg a bérfejlesztést.

- Mikor döntöttetek úgy, hogy felléptek az érdekeitek védelmében?

- 2015 januárjában negyvenhárom érintett dolgozó aláírásával arra kért bennünket, szakszervezetet, hogy segítsünk abban, hogy ezt a munkaszerződés-módosítást töröljék el.

- Ekkor kezdődött el az egyeztetés a munkáltató és a szakszervezet között?

- Igen. Az egyeztetésünk eredménye az lett, hogy 2015 márciusában új munkaszerződés-módosítást készített a munkáltató, ezzel megszüntettek bennünket és hét fő kivételével mindenki aláírta az új munkaszerződés-módosítást. Sajnos ez az új munkaszerződés sem volt szabályos és ráadásul nagyon igazságtalan is volt, szerintünk. A BDSZ Martfűi Területi Alapszervezet segítséget kért a BDSZ mindkét ügyvédjétől, akik egymástól függetlenül megerősítették bennünket abban, hogy jogilag is igazunk van. Ekkor kerestük fel dr. Kiss Edit ügyvédet, aki hosszú éveken

keresztül a szakszervezet jogásza volt, kérve a jogi képviseletünk ellátását.

- Rögtön peres útra léptetek?

- Mielőtt a munkaügyi pert kezdeményeztük, nagyon sok egyeztetés történt a munkáltatóval, annak érdekében, hogy álljunk el a pertől, de ugyanakkor peren kívül semmiféle kompromisszumra nem voltak hajlandók. Mivel én a munkáltatóval munkaviszonyban voltam, szakszervezeti bizalmiként az egyeztetések többsége velem történt. Ezen alkalmakkor komoly nyomást gyakoroltak rám: pl. beszéljem le a többi érintett kollégát a perről, mondván, hogy én bizalmiként tudok hatni rájuk. Ezen egyeztetésen a három-négy vezetővel szemben én mindig egyedül voltam.

- Milyen nyomásgyakorlással éltek még, illetve milyen javaslataik voltak a probléma rendezésére?

- Ajánlottak peren kívüli egyezséget mindannyiunk számára, csak ez a jogos követelésünkhöz képest annyira kevés összeg volt, hogy ezeket az ajánlatokat nem tudtuk elfogadni. Volt, amikor megkérdezték, hogy meddig szeretnék a cégnél dolgozni? De rendszeresen közlötték azt is, hogy nem tudnak olyan munkavállalóval együtt dolgozni, aki a cég ellen pert akar indítani. Behívtak a cég ügyvédjének irodájába peren kívüli egyezkedésre, ahol azzal ijesztgettek, hogy vesztes per esetén olyan horribilis költség terhel bennünket, melyet ki sem

tudunk fizetni. De hosszan sorolhatnám.

- Végül is mikor indult a per, s mikor került pont a végére?

- A sok sikertelen egyeztetés után 2015 májusában indítottuk a munkaügyi pert, amelyben 2019. május 9-én másodfokos jogerős döntés született. A bíróság megállapította, hogy a munkavállaló nem mondhat le a munkaberről, akkor sem, hogyha a munkáltatóval előzetesen aláírta azt a munkaszerződés módosítást, amely erről szól. Nekünk lett igazunk abban, hogy a munkaszerződés-módosítás jogszabályellenes volt, sőt az a munkaszerződés is, amelyet a többiek aláírtak, amikor megosztottak bennünket, az is ellentétes jelenleg is a Munka Törvénykönyvével.

- Milyen eredménnyel zárult a munkavállalók érdekeit tekintve?

- A bíróság megítélte az elmaradt túlóra díjazását pótlékokkal együtt és az elmaradt bérfejlesztéseket is.

- Számodra mi a tanulsága az ügynek?

- Nagyon viszontagságos négy éven vagyok túl, de mégis úgy ítélem meg, hogy érdemes kitartónak lenni és szakszervezeti tisztségviselőként is harcolni az igazunkért! Kicsit elgondolkodtat az, hogy a hetvenhárom dolgozó merte vállalni aláírásával az elégedetlenségét és ebből heten vállaltuk és csináltuk végig a pert, melyből mi jöttünk ki győztesen. De mindenképpen megérte!

HIP

Készítette: Bajai Ernő

Beszélgetés a Bányamunkás rejtvénymesterével

Interjúalanyom majdnem negyven éve készíti, lapszámról lapsámra, a Bányamunkás utolsó oldalán található keresztrejtvényt. Neve ugyan hol megjelent, hol nem a szöveg alján, de ő maga sosem lépett a nyilvánosság elé. Produktuma nagy népszerűségnek örvend a mai napig, de őt magát senki nem ismeri olvasóink közül. Ezen kívántam változtatni, amikor interjúra kértem. Mivel tegező viszonyban állunk, így is szólítom meg.

- *Honnan „örökölted” a rejtvények iránti érdeklődésedet?*

- Nekem könnyű volt, mert a keresztrejtvény világában nőttem fel. Édesapám, Bajai Ernő szenvedélyes újságolvasó volt gyerekkora óta. Olyan felnőtt lett, akit sok minden érdekelt.

Ebbe beletartozott a rendszeres, gyakori újságolvasás is. Ezt én nagymértékben örököltem tőle, öcsém viszont – érdekes módon – kevésbé. Gyerekkoromban a Népszabadság hétvégi számában megjelent gyerekoldalon mindig megjelent egy keresztrejtvény is. Próbálgattam kitalálni a keresett szavakat, de nehezen ment. Nyolc-kilenc éves lehettem, amikor egy vasárnap édesapám odaültetett maga mellé az íróasztalához, és együtt megfejtettük. Most is jól esik felidézni azt a nagy örömet. Persze, emlékszem a fősrora: „Hass, alkoss, gyarapíts: / s a haza fényre derül!” Neki akkoriban valósult meg gyerekkori álma, hogy újságíró lehetett. Az 1957 végén indult Füleshez kerestek munkatársat; jelentkezett, felvették és több mint negyven éven át ő szerkesztette a Füles, majd nyugdíjasként az Utitárs keresztrejtvény rovatát. Így kerültem a keresztrejtvényvel közeli kapcsolatba, ami ma is tart, köszönhetően a Bányamunkásnak. Tudtommal ez az

egyetlen újság, amelyik nem olyan keresztrejtvényeket közöl, amiket számítógép egyetlen gombnyomásra rakott össze két-három perc alatt, hanem olyanokat, amelyeken, mint szerző hosszan töröm a fejemet, ceruzával írok be szavakat, hogy menet közben rádiózhassak, változtathassak is, nehogy megfejthetetlen szavak vagy nevek kerüljenek a rejtvénybe. Hiszen az a cél, hogy az olvasók szórakozzanak, miközben törik a fejüket.

- *Mikor kezdte el először, önálló keresztrejtvényt készíteni?*

- Családi újságot már gyerekkoromban csináltam. Kézzel írtam, és olyan hírek meg történetek jelentek meg benne, amiket ugyan mindenki ismert, de azért megvették. Úgy emlékszem, egy forintba került, egy szelet csoki árába. Próbálkoztam keresztrejtvényvel is, de ahhoz egy általános iskolás gyereknek a szokincse és műveltsége kevés volt. Ez azonban nem vette el a kedvemet a rejtvényfejtéstől. Szorgalmasan próbálkoztam. A hatvanas években gyerekek még bejárhattak szüleik munkahelyére, és a Füles szerkesztőségében közelről láthattam, milyen művelt, jó kedélyű emberek készítik hétről hétre ezt a szórakoztató újságot. Tizenhét éves koromban próbálkoztam újra keresztrejtvényt készíteni. Megmutattam édesapámnak, összeráncolta a homlokát és azt mondta: „Egész jó, de pár helyen még javítani kell rajta.” Megmutatta, hogy mit, de megoldást nem árult el. „Ha te vagy a szerző, akkor a te dolgod kijavítani is”. Aztán végre elkészült az a változat, amely szerinte már megjelenhetett a Fülesben, 1966 tavaszán. Mivel édesapám is Bajai Ernő, a teljes nevemet írták alá, és Bajai Ernő István névvel jelentem meg évekig. (Huszonhat éve már csak én vagyok a sajtóban Bajai Ernő).

- *Milyen lapoknak dolgoztál?*

- A Fülesben kezdtem ugyan, de az akkori főszerkesztő nem akart családtagokat bedolgozóknak. Ezért apám megkérdezett néhány ismerőm szerkesztőt, hogy közölnének-e tőlem, mint középiskolástól rejtvényeket, ha ő azokat előzetesen ellenőrzi. Mivel a Fülest megjelentető vállalat az Ifjúsági Lapkiadó volt, főleg ifjúsági és gyereklapok közölték első rejtvényeimet, majd a vidéki lapokat ellátó Központi Sajtószolgálat révén, egyetlen hétvégén tizenkilenc újságban jelent meg ugyanaz a rejtvényem. Aztán következett a Magyar Ifjúság, Néphadsereg. Előfordult, hogy tíz lap keresztrejtvényeit csináltam. De például, harminc éve, volt egy időszak, amikor én készítettem a Népszabadság, Népszava, Magyar Nemzet és Magyar Hírlap hétvégi

számainak a keresztrejtvényeit. (Ceruzával és radírral, ahogy most a Bányamunkáséit is). Legtovább a Népszabadság szerzője maradtam. Megszűnéséig minden szombatban benne volt a rejtvényem. Nem a könnyű skandináv, hanem a több fejtörést igénylő hagyományos, mint amilyet a Bányamunkás is közöl.

- *Melyik rejtvényedre vagy a legbüszkébb?*

- Büszkeség vágya nem hajt. Az a jó rejtvény, amit szeretnek az olvasók. Apám belém nevelte, hogy az újságok azért közölnek keresztrejtvényt, mert szórakoztatva szeretnék gondolkodásra ösztönözni olvasóikat. És örömet okozni nekik, ha sikerül megfejteniük. Fő célcsoport az átlagos műveltségű rejtvényfejtő olvasó. Akkor örülök nagyon, ha sikerül minél kevesebb fekete négyzettel sok érdekes, de megfejthető szót, nevet betenni egy rejtvénybe. Ez bonyolultabb feladat, ha a beküldendő megfejtés hosszú, mert akkor sok betű adott, amihez alkalmazkodni kell. Ha kevés betűből áll a beküldendő, akkor a szerkesztéshez nagyobb mozgásteret van a szerzőnek. Minél több megfejtést küldenek be, annál sikeresebb a rejtvény. Azért megemlítem, hogy volt egy kéthavi lap, amelynek egyik számában még az 1980-as években a következő címmel jelent meg egyik fejtörőm: „Minden idők legnehezebb magyar keresztrejtvénye”. Ezt valaki beleírta a Wikipédián található életrajzomba is. Sokan írtak levelet a megjelent nehéz rejtvényrel kapcsolatban. Kapcsolatba kerülhettem rokonszenves rejtvényfejtőkkel. Az 1990-es években egy másik rejtvénypályázat kisorsolt résztvevői egy valódi döntőben versenyezhettek, és aki elsőként fejtette meg a rejtvényt, egy szponzor jóvoltából új autót nyerhetett. Ha jól emlékszem, egy dunakeszi egyetemista fiú nyerte. Azt az örömet, amivel átvette a nyereményt, nem lehet elfelejteni.

- *Mióta készítesz keresztrejtvényt a Bányamunkás számára?*

- Örököltem a Bányamunkás rejtvényrovatát, amelynek szerzője hosszú évekig Bednay József volt, a keresztrejtvények méltán tekintélyes szerzője. A Füles és kiadványai mellett több mint tíz újságba készített rendszeresen keresztrejtvényt. Ő volt az egyetlen újságíró, aki csak keresztrejtvények honoráriumaiból élt. Amikor az 1980-as években elhunyt, a Bányamunkás akkori szerkesztői engem kerestek meg, hogy vállalnám-e a keresztrejtvények készítését? Közel negyven éve.

- *Mi a különleges a Bányamunkás rejtvényeiben?*

- Ma már a Bányamunkás az egyetlen nyomtatott újság, amely közli keresztrejtvényeimet. Mivel viszonylag ritkán jelenik meg, sok időt tudok szánni a készítésre. Fő szempontom, hogy az olvasóknak a lehető legnagyobb esélyük legyen arra, hogy meg tudják fejteni, és minél szórakoztatóbb legyen. Utóbbi célt szolgálja a fekete négyzetek elhelyezése. Kétbetűs megfejtés nincs. Így a rejtvényekben gyakori AD, EL, AT, KI, BE és hasonló unalmas megoldások itt nem szerepelnek. Zárt betű sincs. Minden négyzet betűjét vízszintes és függőleges irányból is meg lehet fejteni. Ezzel a két szabállyal kicsit gúzsba kötöm magam, de szeretem keresni a megoldást, és remélem, hogy az olvasók észreveszik, helyeslik, hogy az átlagos rejtvényeknél kicsit könnyebb dolguk van.

- *Honnan ered az elnevezés: keresztrejtvény?*

- Az első keresztrejtvényt egy New York-ban megjelenő újság közölte 1913-ban „Crossword Puzzle” címmel. Magyarul keresztszó rejtvény. Ebből lett a keresztrejtvény, amit először a Ma este című budapesti színházi lap közölt 1925. január 25-én. Szerzője Kristóf Károly, színdarabok, slágerszövegek szerzője és fordítója. Több keresztrejtvényt nem is készített. Évtizedek múltán viszont megismerhettem őt, mert a Fülesnek lett munkatársa, és szórakoztató színpadi előadásokról, filmekről, művészekről írt cikkeket.

- *Van a hagyományos keresztrejtvény-készítésnek jövője?*

- A nyomtatott keresztrejtvény kimondottan a nyomtatott sajtó egyik „műfaja”. Ahogyan azt egyre hátrább szorítja az internet, úgy csökken a keresztrejtvény újságok példányszáma. Nem a könnyű skandináv, hanem a több fejtörést igénylő hagyományos, mint amilyet a Bányamunkás is közöl. Újságárusoknál széles a kínálat rejtvénylapokból. De azokat számítógéppel szerkesztik, példányszámaik pedig egyre kisebbek. Itt persze nem csak nyomtatott és online sajtó különbségéről van szó. Változik az életmód, életstílus is. Sokszor utazom vonattal, és keresztrejtvényt fejteni szinte csak negyven-ötven feletti embereket látok. Fiatalabbakat alig. Ők fülhallgatón zenehallgatással, okos telefonnal foglalkoznak utazás közben.

- *Mi kell ahhoz, hogy egy „laikus” is el tudjon készíteni egy keresztrejtvényt?*

- Szeressen játszani a nyelvvel, főleg a szavakkal. Aki szeret keresztrejtvényt fejteni, de szívesen készítené is, már valószínűleg haladónak számít a műfajban. Ha fősört is szeretne tenni bele, akkor legelőször azt kell

elhelyeznie. Azzal már fekete négyzeteket is elhelyez az ember. Utána én a legelső vízszintes sorba írok olyan szót, hogy mássalhangzók és magánhangzók váltakozzanak benne. Ha ugyanis vagy az egyikből vagy a másikkól torlódnak a betűk, akkor nem lehet tovább haladni. Például olyan szavunk nincs, amelyben KBR követi egymást. De STR van. Ha a fekete négyzeteket szimmetrikusan helyezzük el, akkor az megköti a kezünket, de mutatósabb az ábra. Eleinte az ember sok fekete négyzetet helyez az ábrába, sokszor nem is szimmetrikusan. Aztán ahogy belejön, egyre kevesebb fekete négyzet kell, és mind több szó keresztezi egymást. Ami a Bányamunkás rejtvényábráját illeti, igyekszem érdekes mintát kialakítani. Mivel Amerika a keresztrejtvény őshazája, angolul alakult ki a keresztrejtvény kultúrája. Egyik célja, hogy szépen mutasson az újságban. De mivel az angolban csak öt magánhangzó van, ott kevesebb fekete négyzetet kell használniuk. A magyar keresztrejtvényben viszont legalább kilenc magánhangzó is szerepelhet keresztrejtvényben, ezért több fekete négyzetet használunk. Viszont a lengyel keresztrejtvényekben a sok mássalhangzó torlódása miatt egy keresztrejtvény összes négyzetének egynegyed vagy egyharmad része fekete.

- *Tudod, hogy eddig mennyi keresztrejtvényt került ki a kezéd alól?*

- Elkezdődött egy immár ötvenhárom éve tartó sorozat: tízezernél több keresztrejtvényem jelent meg.

Végül álljon itt egy történet, amely a keresztrejtvény készítő felelősségére hívja fel a figyelmet.

- Már harmincvalahány éves voltam – meséli Ernő -, amikor apám, egy találkozásunk alkalmával, mintha meglekésen mondaná, megkérdezte, hogy ki volt az a Gauss. - Svájci matematikus volt - válaszoltam kapásból. - Nem svájci volt, hanem német - mondta kicsit emelt hangon. Erre én: - Ja. Úgy tudtam.

Erre felháborodott és kiabálni kezdett: - Olyan nincs, hogy úgy tudtam. Tessék mindig minden nevet, idegen szót megnézni, lexikonban vagy valamilyen kézikönyvben.

Azóta amikor keresztrejtvényt készítek, körülbástyázom magam mindenféle könyvekkel, atlaszokkal, hogy mindig, mindent rögtön megnézhessek. És persze az internetet is használom ellenőrzésre. Így aztán apám intelmét nem csak megemlegetem nagypapa koromban, hanem be is tartom.

-h-

Könnyűipari tagozati ülés

2019. áprilisában ülésezett a BDSZ könnyűipari tagozata. A testület – Rabi Ferenc BDSZ elnök és Varga Éva BDSZ alelnök, a Tagozat vezetője előadásában – tájékoztatót hallgatott meg a BDSZ XXXVI. Kongresszusának előkészületeiről, valamint az alapszervezeti választásokra való felkészülés állásáról. E napirend keretein belül került sor a személyi változások ismertetésére, illetve a kongresszusi keretszámok megbeszélésére.

A második napirendi pontban a jelen lévő alapszervezeti titkárok adtak tájékoztatást az érintett cégek helyzetéről, a gazdasági kilátásokról, és a várható jövőképről. Ezt követően számot adtak a munkahelyen folyó szakszervezeti, alapszervezeti munkáról.

A testületi ülés az Egyebek napirendi pont megtárgyalásával ért véget.

Demonstráció Brüsszelben

Demonstrációt szervezett Brüsszelben az Európai Szakszervezeti Szövetség (ESZSZ) az európai ágazati szövetségekkel - köztük az IndustriAll Europe szervezetével - és a belga szakszervezetekkel közösen „FOR A FAIRER EUROPE FOR WORKERS” szlogen alatt. A demonstráció célja, hogy az ESZSZ európai parlamenti választási programját hangsúlyosan mutassa be és ehhez politikai támogatást nyerjen. Európa jövője a tét, mert Európának szociálisabbnak, egyenlőbbnek, igazságosabbnak kell lenni. A májusban megválasztandó Európai Parlament egy élethetőbb, jobb foglalkoztatást, munkakörülményeket biztosító helyé kell tennie a kontinenst.

A szakszervezeti akción a BDSZ képviselői is részt vettek.

Elnökségi ülés Tályán

A BDSZ elnöksége, 2019. június 12-én, kihelyezett ülést tartott a COLAS-ÉSZAKKŐ Bányászati Kft (Tarcal) Tályai Bányüzemében.

A testület tájékoztatót hallgatott meg a kő-kavicsbányászati alágazat helyzetéről, a COLAS ÉSZAKKŐ Kft tevékenységéről, szociális felelősségéről.

Cseh Zoltán ügyvezető igazgató, igényes szakmai tartalommal megtartott – videoklippel színesített – előadásban mutatta be a Kft helyzetét és terveit. Túl a helyi problémák megjelenítésén szólt a kő- és kavicsbányászat előtt álló kihívásokról, az iparág jelenlegi lehetőségeiről és várható jövőjéről.

Ezt követően Béres Dezső üzemvezető röviden szólt az üzem munkájáról, majd baleseti oktatás után a résztvevők egy robbantásos kőfejtést tekintettek meg.

- h -

Mór- Pusztavám Bányász Nyugdíjasok rögtönzött elővívási csapata 4 trapézfogást állított, rekordidő alatt, az Oroszlányi Szakmunkás Képzőben. A jó kapcsolatok megerősítésére, a Múzeumok éjszakájára. A képen a rögtönzött csapat, jobbról az első Kovács József, a mi Cuki bácsink, mint csapatvezető a 2. Grell Károly a móri nyugdíjasok elnöke, 3. Schüld Ferenc, 4. Ruff János, akire büszkék vagyunk, mert nem volt bányász, de a csapatunk tagja, 5. Dörner János a Pusztavámiak vezetője, 6. Pisch István.

Háttérben a mobil ácsolat. Köszönöm az áldozatos munkátokat. Jó szerencsét!

Grell Károly elnök

XXI. MÓRI SZENTGYÖRGY HETI VIGASSÁGOK „EZERJÓ FAKANÁL FORGATÓ” borral készülő ételek országos főzőversenye. A Mór-Pusztavámi bányász nyugdíjasok csapata ezúttal is teljes erőbedobással küzd a győzelemért.

2019. június 8-10. között szakszervezeti napot tartott a BDSZ Eagle Ottawa alapszervezet Balatonföldváron.

SZJA 1%

A Központi Bányászati Fejlesztési Intézet Nyugdíjas Alapítvány ezúton köszöni meg támogatóinak a 2018. évben kapott SZJA 1%-ot, 72524.- Ft-ot, amely összeget, segélyként, a rászorultaknak kifizettük.

KBFI Nyugdíjasaiért Alapítvány

BÁNYAMUNKÁS

**A BÁNYA-, ENERGIA-
ÉS IPARI DOLGOZÓK
SZAKSZERVEZETÉNEK LAPJA**

A ruha, amit viselünk

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															
10															
11															
12															
13															
14															
15															

VÍZSZINTES

1. Sivatang négylábú teherhordója, névelővel. – Szólás: Ki nagyot ..., nehezen kel fel. – A Volga legnagyobb baloldali mellékfolyója. Partvidékén a XIII. században arra járó Julianus barát magyar nyelvű népet talált. 2. Folyamatos hővesztés. – Desszert. Népszerű, főleg ha vanília szósszal készítik. – Mi van a pohárban? 3. A világhírű olasz divattervező, Giorgio Armani, egyes vélemények szerint divatdiktátor egyik megállapítása: „A stílus abban rejlik, hogy megtaláljuk az egyensúlyt három tényező között: kik vagyunk, mi áll jól nekünk és hová tartozunk. Ezt az egyensúlyt tükrözze ...” 4. A szalonkák rendjébe tartozó kis madár. – Kellemes időtöltés lehet, mialatt szomjunkat is oltjuk. – Kávét egyik konkurense. 5. Magyar Távirati Iroda. – Fölmér, de csak részben! – Tör betűi keverve. 6. Gyakran odaszegődik valahová igyekvő ember mellé. – Henyél, de csak félig! 7. Ázsiai ország lakója. – Dobog a szív. – Vakolás hatékony megoldásának jelzője. 8. Magyar író a közelmúltban (Tibor). Két novellája alapján készült a „Szerlem” című, nemzetközi sikert is aratott film. – Görög betű. – Hangjel adására használatos korong. 9. Két szóból álló kíváncsi kérdés. De flegma válasz is lehet. – Isteni egynemű betűi. – Szállítani. 10. Természettudományi kar, röviden. - Liviu Rebreanu román író idézzük: „A boldogságot mindenki saját vágyálmaira építi, és mindenki saját magára szabja, akár ...” 11. Hága városának holland neve: ... Haag. – Oxigén, jód és kén vegyjele. – Távolsági helyen. 12. Eleven. – Otthonunkig, ahol lakunk. – Svéd euró diszkó kvartett a közelmúltban. Sikeres filmjük a Mamma Mia! 13. Coco Chanel, a világhírű francia divattervező megállapítása: „Egy ruhában mindig a nő a legfontosabb. A ruha ...” 14. Régen mit vágta gyakran gyógyító célzattal? – Község Ózd közelében. De huszár vezényszó betűi keverve is. – Kossuth-díjas hegedűművész (János). 15. Nincs tovább: ... se be. – Ilyen tészta, bejgli is van. – Község Gödöllő mellett. De ladik anagrammája is.

FÜGGŐLEGES:

1. Régi szólás: Fejétől búzlik ... -

Milyen rokonod? – Férfinév. 2. Hegyes eszközzel rögzíti. – Női név. – A kitűzött cél felé. 3. Hátraléte. – Filmrendező és operatőr (Sándor). Egyik legsikeresebb filmje a Szindbád. – Szólás: A fák nem ... az égig. 4. Luigi Pirandello Nobel-díjas olasz író idézzük: „A ruha, amit viselünk, szabása, színe határozza meg környezetünk rólunk való ... - Ilyen csiga is van. 5. Napszak is lehet, rendezvény is. – Három, szláv nyelveken. - Ismert színész (András). 6. Tizenhét óráig. – Türelmet veszti, sőt haragossá válik. 7. A Rákóczi-szabadságharc egyik vezéralakja (Tamás). – Rendfokozat. – Szilárd részeitől elválasztja a levest. 8. Hosszú ideig. – Csinálta. – Ilyen víz a Balaton. 9. Valahol tartózkodó. – Rendfokozat. – Jód, molibdén és kén vegyjele. 10. Jelentős zeneszerző a múlt században (Zoltán). Egyik ismert műve a Székelyfő. – A jóga gyakorlója. De kártya- és társasjáték is. 11. Azon kívül, továbbá (két szóval). – Várato egynemű betűi. – Három részből álló regény: ... lógia. 12. Udvartias gesztus: egy ... szívesség. – Akik repülőgépen ülnek. 13. Nagy siker másik jelzője. – Foszfór, oxigén, nitrogén és hidrogén vegyjele. – Amerikai fizikus volt, a telefon feltalálója. 14. Jelentős francia festő volt a 19. Században. (Édouard) – Elfogyasztaná az italt. – Négy királyunk neve is. 15. Testünk része. – Gittel, de csak félig! – Romániai város a Maros mentén, régi várral.

Bajai Ernő

Beküldendő a vastag betűs sorok megfejtése.

A rejtvénypályázat nyertesei

A márciusi rejtvényünk helyes megfejtése a következő: FINNUGOR, VÉRTESI, KŐ KÖVÖN NEM MARAD, A VALÓSÁG, VESZPRÉM, ZALA, ADY, SÜTTŐ.

A nyertesek: Ádám Julianna, 3023 Petőfibánya, Apci út 3; Molnár Ferenc, 3104 Salgótarján, Lakatos P. u. 27.; Németh László Ferencné, 2851 Környe, Patak u. 16.

A nyereményeket postán küldjük el.

Főszerkesztő: Hámori István Péter • Szerkesztőség: 1068 Budapest VI. Városligeti fasor 46-48.

Telefon: 322-1226 • Fax/üzenetrögzítő: 351-7758 • E-mail: bdsz@banyasz.hu •

A Bányamunkásban megjelent cikkek interneten is hozzáférhetők: www.banyasz.hu • Kiadja és

nyomja a Nyomdort Kft. • Tel.: 06 30 825-4084 • Felelős kiadó: Rabi Ferenc • ISSN 0133-6630